

Novinky zahraniční knihovnické literatury

110. AMAN, Mohammed M.

ISIS : A New School in a Library with a Classic Heritage [ISIS : Nová škola v knihovně s klasickým dědictvím] | Mohammed M. Aman

In: J. Educ. Libr. Inform. Sci. - [Raleigh]. - 0748-5786. - 40, č.1(1999), s. 62-65.

Článek se zabývá knihovnickým vzděláváním. Pro českého čtenáře poněkud zavádějící termín ISIS je akronymem pro International School of Information Studies, jejíž otevření se připravuje v nové budově Alexandrijské knihovny (Bibliotheca Alexandrina) v Egyptě. Autor informuje o historii obou projektů (stavba knihovny, otevření mezinárodní školy), důvodech vzniku školy, jejím připravovaném studijním programu a struktuře. ISIS bude poskytovat magisterské i doktorandské studium, vyučovacím jazykem bude především angličtina následovaná arabštinou a francouzštinou. Rozpočet bude čerpat ze školného, z příspěvků egyptské vlády a mezinárodních organizací (především UNESCO) a z darů. Škola by se měla stát místem mezinárodního setkávání.

111. BIRDSALL, William F.

I am Read, Therefore I Am : Faculty and the Psychology of Journal Cancellations [Jsem sečetlý, tedy jsem : Fakulta a psychologická hlediska rušení předplatného časopisů] / William F. Birdsall

In: J. acad. Librarianship. - [Greenwich]. - 0099-1333. - 24, č. 3 (1998), s. 240-241.

Autor rozebírá postupy vysokoškolských knihovníků, kteří musí z finančních důvodů přikročit k rušení předplatného některých časopisů a potřebují k tomu získat souhlas uživatelů z řad členů fakulty. Na racionální argumenty knihovníků (např. statistiky dokladující minimální půjčovatelstnost některých titulů, citační analýzy) odpovídá vědecká veřejnost neracionálně a "chytře" ("časopisy si беру z police sám", "to, že necitují, neznamená, že do časopisu nenahlížím") a v nouzi zpochybní věrohodnost statistik. Přitom jiná - ústní a neveřejná - svědectví členů fakulty nadbytečnost mnohých titulů a publikovaných článků potvrzují. Nadřízení chápou, že zvyšování částek určených na subskripci ubírá z rozpočtu fakulty, ale nebývají ochotni čelit rozčilení uživatelů. Spíš se vynoří pokušení omezit počet pracovníků a našetřit tak na zvýšené náklady na budování časopiseckých fondů. V pozadí těchto potíží je zahlcení odbornou literaturou vyvolané syndromem "kdo nepublikuje, zahyne" a emocionální vztah odborníků k vlastnímu vědeckému výzkumu. Knihovníci nemají mnoho možností vyřešit tento problém, který je především problémem vědců a vydavatelů.

112. BLAKE, Monica

Internet access for older people [Přístup k internetu pro starší osoby] / Monica Blake In: Aslib Proc. - [London]. - 0001-253X. - 50, č.10 (1998), s. 308-315. Lit. 38.

Na základě rozsáhlého studia literatury (uvedena v bibliografii) zkoumá autorka problém vztahu starších osob k technice potřebné k získání přístupu k internetu, čili především k osobním počítačům. Problém je zkoumán ve Velké Británii a za starší jsou považovány osoby nad 60 let. Tato věková skupina je stále větší a přitom rozvoj používání počítačů je také značný. Podává se výčet hlavních problémů, které starší osoby ve vztahu k této technice mají: finanční problémy (nemají dost peněz na nákup počítačů), fyziologické změny (horší zrak, pomalejší učení, oslabení paměti, nepřizpůsobivost novým podnětům), omezený přístup k zaškolení. Autorka dochází k závěrům, že jen relativně malý počet starších osob používá internet, ale přitom jsou senioři schopni se naučit ovládat počítač a jeho prostřednictvím získat k internetu přístup. Trvá jim to ale déle než dětem. K zaškolení je třeba zajistit speciální kurzy a v nich učit vhodným tempem. V budoucnu se počítá s interaktivní televizí jako s efektivním prostředkem této výuky. Velmi vhodný by byl též přístup k internetu ve veřejných knihovnách s možností pomoci odborného personálu. V této souvislosti je připomínán oficiální dokument z roku 1997 "New Library: The People's Network" (Nová knihovna - lidová síť), podle něhož má být ustaven ústřední článek pro podněcování a koordinaci aktivit spojených s vytvořením informatizované sítě veřejných knihoven ve Velké Británii (Public Library Networking Agency).

113. CHUDAVERDJAN, V. - SELIVER.STOVA, N.

Nacional'naja kniga v Rossii : sostojanije i perspektivy [Knihy národů Ruské federace : současný stav a perspektivy] / V Chudaverdjan, N. Seliverstova

In: Kniž. delo. - [Moskva]. - 0869-6039. - č. 3-4 (1998), s. 51-55.

Článek o současném stavu vydávání knih v jazycích neruských národů Ruské federace (RF), o možných důsledcích v etnolingvistickém vývoji zejména malých národů RF a o aktivitách vyvíjených na podporu vydavatelské činnosti v republikách RF. Uvádí výsledky několika výzkumů a šetření provedených pracovníky oddělení pro vydávání národních literatur a pro federální programy Ruské knižní palaty v Moskvě. Výzkumy ukazují značně nevyrovnanou situaci v jednotlivých republikách, společným jevem je pak snížení podílu knih vydávaných v jazycích neruských národností; zejména v případě malých národů jsou vyslovovány v této souvislosti obavy ze ztráty jazyka. Ve většině sledovaných republik RF se větší část respondentů seznamuje s díly národních autorů na základě jejich vydání v ruštině. Značná část příspěvku se zabývá "Programem podpory vydávání knih národů Ruské federace" - jde o iniciativu zahrnutou do širšího Federálního programu vydávání knih (FPK), který by měl napomoci řešení konkrétních problémů na základě návrhů přicházejících ze samotných republik (příprava kvalifikovaných pracovníků pro nakladatelskou oblast, vybavení počítači, vyčlenění kvót na vydávání učebnic a další sociálně významné literatury v jazycích některých národů, podpora národních nakladatelství přidělováním státních zakázek plánovaných v rámci FPK, podpora překladů děl národních literatur do ruštiny, zahájení prací na přípravě vydávání národního eposu a mytologie některých malých národů atd.). Autoři uzavírají tím, že problémy jsou pojmenovány a program sestaven, nicméně finanční nouze, která se projevuje i v restrikcích směrem k FPK, zpochybňuje jeho realizaci. V některých republikách vytvořili vlastní cílové programy, přetrvávající zbytkový princip financování kultury však brzdí i tyto iniciativy.

114. COLES, Colette

IT in Public Libraries : seeking out the user's Perspective [Informační technologie ve veřejných knihovnách : zaměření na hledisko uživatele] I Colette Coles

In: Libr. Inform. Research News. - [Loughborough]. - 0141-6561. - 22, č. 70 (1998), s. 35-42. Lit. 2.

Pohled na využití a dostupnost informačních technologií, zejména CD-ROM, v britských veřejných knihovnách, a to z hlediska postojů uživatelů. Autorka popisuje výzkum City University v Londýně provedený v letech 1995-1997 (Faktory ovlivňující využití či nevyužívání volně přístupných CD-ROM ve veřejných knihovnách Velké Británie: určení bariér přístupu). Ve středu zájmu bylo poznat, jaké bariéry, zejména na straně uživatelů, brání širokému přístupu k CD-ROM. Zjišťovaly se proto postoje k informačním technologiím a úroveň informační gramotnosti. Byla vyvozena zajímavá škála šesti typů uživatelů od "technofobních" a úzkostných ne uživatelů informačních technologií až po "technofily" a podána charakteristika každého typu.

115. DEWALD, Nancy H.

Web-Based Library Instruction : What Is Good Pedagogy? [Návod pro užívání knihovny založený na webu : Co to je dobrá pedagogika?] / Nancy H. Dewald

In: Inform. Technol. Libr. - [Chicago]. - 0730-9295. -18, č.1(1999), s. 26-31. Lit. 22.

Vystavení návodu (instrukce), jak využívat knihovnu, na webovskou stránku je součástí celkové tendence k využívání webu jako nejnovějšího způsobu komunikace se studenty. Knihovnické dokumenty typu návodů a instrukcí určených uživatelům prošly cestu od počátečních přesných kopií papírových letáků až k dokumentům, které využívají možností webu (hypertextové odkazy k jiným zdrojům, grafická rozhraní včetně powerpointových prezentací apod.) a od prostého informování přecházejí ke školení. Článek se zabývá pedagogickými aspekty těchto návodů, teoriemi využitelnými v andragogice, jako je vliv behaviorální teorie učení a kognitivní psychologie. Autorka navrhuje směrnici pro vytváření návodů k užívání knihoven s aplikací teorie a poznatků z předešlých výzkumů ve třech oblastech: motivace učících se, organizace modulů (poskytování informací v malých, dále strukturovaných blocích), interaktivita.

116. DEWALD, Nancy H.

Transporting Good Library Instruction Practices into the Web Environment : An Analysis of Online Tutorials [Přenos dobrých vyučovacích praktik v knihovnictví do webovského prostředí : Analýza online výuky] / Nancy H. Dewald

In: J. Acad. Librarianship. - [Greenwich]. - 0099-1333. - 25, č.1(1999), s. 26-31. Lit. 7.

Kulatý stůl pro vzdělávání knihovníků Americké knihovnické asociace (ALA Library Instruction Round Table) vybral webovské semináře pro zájemce, kteří si chtějí doplnit odborné vzdělání. Srovnává se efektivita tradičních kurzů používajících pro výuku tištěné pomůcky a online kurzů ve webovském prostředí. Při této výuce je navíc třeba pomáhat studentům při využívání dialogových katalogů a databází ze vzdálených lokací. Uvádějí se kritéria kvalitního knihovnického vzdělávání. Výuka na webu se může doplňovat vyučováním ve třídě; rozšiřují se tak možnosti volby studentů pokud jde o místo a čas výuky.

117. DUCE, Penny

Not gold or other treasure [Zlato ani jiné poklady] i Penny Duce

In: Public Libr. J. - [London]. - 0268-893X. -14, č.1(1999), s. 24-27. Lit. 3.

Článek o Scottish Poetry Library (SPL, Skotská knihovna poezie) v Edinburghu. Tato speciální knihovna byla založena v roce 1984 a je významným zdrojem skotské i zahraniční poezie 20. století. Knihovna je vedena jako charitativní a nezisková organizace, která má zásluhy o podporu současné skotské poezie v angličtině, skotštině a galštině. Současný fond obsahuje asi 20 000 jednotek. Knihovna je otevřena šest dní v týdnu a nabízí za mírný poplatek také výpůjčky poštou. Používá vlastní databázi INSPIRE (International and Scottish Poetry Information Resource) umožňující vyhledávat podle žánru, formy, jazyka, místa či období vzniku, titulu, autora (editora, překladatele) apod. Další v knihovně vytvořenou databází je Scottish Poetry Index (SPI) - seznam jednotlivých básní a k poezii se vztahujících materiálů publikovaných ve vybraných skotských časopisech od roku 1950. SPL má devět malých poboček, některé ve formě speciálních sbírek ve veřejných knihovnách, školách a střediscích vzdělávání dospělých.

118. GORMAN, Michael

Living and dying with "information" ; Comments on the report Buildings, Books and Bytes [Žít a zemřít s "informacemi" : Poznámky ke zprávě "Budovy, knihy a bajty"] I Michael Gorman

In: APLIS : Australasian Publ, Libr. Inform. Serv. - [Underdale]. -1030-5033. -1 l, č.1(1998), s. 22-27.

Zpráva americké Bentonovy nadace nazvaná "Budovy, knihy a bajty: Knihovny a společnost v digitálním věku" ("Buildings, Books and Bytes: Communities in the Digital Age"; též "Benton report") byla zpracována v roce 1996 a týká se budoucnosti knihoven v informační společnosti, Opírá se o rozhovory s knihovníky a o průzkumy veřejného mínění. Autor článku, dlouholetý pracovník Britské knihovny a univerzitních knihoven v USA, věcně a ostře polemizuje s tvrzením této zprávy a s její ideou knihovny jako tvůrce a vydavatele informací v elektronické podobě a s názorem na úlohu knihovníka jako "navigátora vědění v digitálním světě". Považuje za nebezpečné chápat informace jako veškerou lidskou komunikaci, počítač jako knihovnu, tj. elektronické zdroje jako náhradu za reálnou knihovnu. Klade základní otázku informační společnosti: je posedlost informačními technologiemi a jejich bezohledné prosazování nebezpečím pro sečtělou a dokonce gramotnou budoucích generací? (Pozn. red.: Zpráva Bentonovy nadace je závažným dokumentem, který je často v zahraničním odborném tisku citován. Výše uvedený příspěvek, přetištěný v australském APLIS, je jedním z mnoha, které reagovaly na vydání Bentonovy zprávy a byly souhrnně publikovány v americkém časopise Library Trends, 4b, č.1(1997). Samotná zpráva je k dispozici na <http://www.benton.org/Library/Kellogg/buildings.html>).

119. GREEN, David

The National Initiative for a Networked Cultural Heritage [Národní iniciativa pro kulturní dědictví na síti] / David Green

In: Inform. Technol. Libr. - [Chicago]. - 0730-9295. -17, č. 2 (1998), s.107-108.

Autor charakterizuje americké sdružení (koalici) NINCH, kterou vede jako úřadující ředitel. NINCH (National Initiative for a Networked Cultural Heritage - Národní iniciativa pro kulturní dědictví na síti) je skupina 65 kulturních organizací a institucí sdružených za účelem spolupráce při digitalizaci a tím i pro zpřístupnění kulturních zdrojů. V roce 1996, kdy se autor stal ředitelem NINCH, bylo hlavním úkolem zmapovat úspěchy i problémy. Byla vytvořena webová stránka (<http://www-ninch.cni.org>), která nyní předkládá např. rozsáhlý materiál k otázkám intelektuálního vlastnictví (copyright, čestné užívání - faire use, licence v digitálním prostředí). Autor popisuje předchozí iniciativy, úkoly a projekty NINCH, např. vytvoření pracovního partnerství v oblasti síťových kulturních zdrojů mezi veřejným a soukromým sektorem.

120. GRODZINS LIPOW, Anne

"In Your Face". Reference service ["Do očí". Referenční služby] I Anne Grodzins Lipow In: Libr. J. - [New York]. - 0363-0277. -13, č.13 (1999), s. 50-52.

Referenční služby při vyhledávání informací se v době rozvoje informačních technologií dostávají do potíží. K příčinám tohoto jevu se řadí mj. větší soběstačnost uživatelů a zejména výskyt a možnosti nových informačních zdrojů na internetu, s nimiž je obtížné udržet krok. Velkou konkurencí jsou atraktivní komerční služby. Knihovníci reagují na tento stav různě. Někteří se přiklonili k pasivnímu očekávání dotazu podloženému vírou v dokonalost vyhledávacích nástrojů internetu. Další soudí, že kvalifikovaný lidský zásah bude vždy potřebný. K tomuto názoru se přiklání i autorka. Tato základní východiska jsou v článku dále rozvíjena, hledají se příčiny úbytku dotazů, náměty, jak mu čelit, porovnávají se schopnosti vyhledávacích nástrojů s vyhledáváním "lidským". Referenčním službám se bude dařit, když budou i pro vzdálené uživatele stejně pohodlné jako vyhledávací nástroje a když knihovníci pochopí, že rozhodnutí nevyužít služby knihovny je výsledkem aktivní volby. Autorka uvádí i konkrétní náměty (např. nabídka na obrazovce počítače "kliknutím sem přivoláte na pomoc pracovníka studovny"). Především je v možnostech knihovníků zařadit se do čela vývoje místo toho, aby se pokoušeli jen dobíhat.

121. HAMELINK, Cees

New information and communication technologies : Social development and cultural change [Nové

informační a komunikační technologie : Společenský vývoj a kulturní změna] I Cees Hamelink
In: FID Bull. - [Haag]. - 0014-5874. -48, č. 3-4 (1998), s. 71-76. Lit.10.

I když převládá očekávání, že pokrok na poli získávání, uchovávání, zpracování, přenosu a prezentace informací bude mít hluboký vliv na společnost, liší se názory odborníků pokud jde o to, zda tento vliv bude pozitivní nebo negativní. Je obtížné, ne-li nemožné předvídat budoucí společenské a ekonomické důsledky přijetí a pronikání nových informačních a komunikačních technologií a to vytváří velké těžkosti pro politická rozhodnutí. Autor, profesor Amsterodamské univerzity, připravil na toto téma rozsáhlý materiál pro UNRISD (United Nations Research Institute for Social Development - Výzkumný ústav OSN pro společenský vývoj) a uvádí z něho důležité pasáže. Zabývá se v nich rozvojem digitální technologie od 50. let po současnost, vysvětlením pojmů informační a komunikační technologie, kulturní globalizaci a jejími projevy, směry budoucího vývoje, zejména z hledisek koncepce udržitelného rozvoje. Zde vidí jako důležitý problém stanovení mezí sociálních a institucionálních změn potřebných pro maximalizaci společenského prospěchu a minimalizaci rizik spojených s rozvojem digitální technologie.

122. INGWERSEN, Peter

The Role of Libraries and Librarians in Organising Digital Information [Úloha knihoven a knihovníků při pořádání digitálních informací] / Peter Ingwersen

In: Libri : Int. J. Libr. Inform. Serv. - Århus]. - 0024-2667. - 49, č.1(1999), s.11-15. Lit.

Digitální knihovna klade na informační profesi a na informační instituce podobné požadavky jako tomu bylo v případě minulé i současné "fyzické" knihovny. V článku se analyzuje úloha knihoven a knihovníků v digitálním prostředí. Hlavním tématem je dostupnost a zpřístupnění pramenů poznání v digitálním prostředí s využitím zdokonaleného intelektuálního přístupu. Autor tvrdí, že účelná organizace znalostí, filtrování informací a schopnosti řízení jsou nutnými apriorními prvky, které tuto dostupnost podporují a které budou tvořit základní funkce informačních specialistů v budoucnosti. Argumentuje tím, že složitost infrastruktury digitální knihovny určuje stupeň lidského zapojení do ní. Navrhuje třístupňovou infrastrukturu digitální knihovny (izolovaná, distribuovaná a integrovaná). Dále se dotýká diskusí kolem problému přístupu k informacím v tradičních službách a v digitálních knihovnách.

123. KAYE, Laurie

Owning and licensing content - key legal issues in the electronic environment [Vlastnictví a licence - klíč k vydávání v elektronickém prostředí] / Laurie Kaye

In: J. Inform. Sci. - [London]. - 0165-5515. - 25, č.1(1999), s. 7-14.

Do problematiky copyrightu stále více pronikají obchodní aspekty, zejména v souvislosti s digitalizací. Příspěvek věnuje pozornost autorským právům v současnosti, především z hlediska Revidované úmluvy bernské a dohod organizací jako jsou TRIPS (Trade Related Intellectual Property Aspects - Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví), WIPO (World Intellectual Property Organisation - Světová organizace ochrany duševního vlastnictví) atd. Značný prostor má návrh direktivy Evropských společenství k autorskému právu (stanoveno závazné datum jejího přijetí členskými státy k 1. červenci 2000) a tzv. Zelené knihy copyrightu a komunikací (Green Paper on copyright and subsequent communication). Trendy v autorských právech směřují k zahrnutí elektronických publikací, k úpravě zhotovování jejich kopií a ke změnám výjimek z ochrany autorských práv, ať již formou řešení v rámci národních zákonů nebo komunitárního práva. Stoupá význam licenčních dohod v elektronickém prostředí, ze strany držitelů licenčních práv též sílí tlaky na omezení zákonných výjimek z ochrany autorských práv (v případě kopírování, pořizování reprodukcí pro osobní nebo veřejné využití v knihovnách a jiných veřejně přístupných nevýdělečných organizacích za účelem vzdělávání, výzkumu atd.). Prosazuje se stále větší tlak na efektivní kontrolu (zákonnými prostředky) těchto aktivit, na jejich smluvní zajištění pro veřejné instituce, zvláště knihovny.

124. MILNE, Ronald

New Media and IT Development : Managing the Change [Nová média a vývoj informační technologie : Řízení změny] / Ronald Milne

In: Bibl. Forsch. Prax. - [München]. - 0341-4183. - 22, č. 3 (1998), s. 341-345. Lit. 3.

Autor podává přehled vývoje a uplatnění informačních technologií a nových médií ve vysokoškolské výuce ve Velké Británii a zdůrazňuje v této souvislosti zásadní význam zpráv Dearinga (1997) a Folleta (1993). Zmiňuje programy zabývající se elektronickými informacemi: národní programy e-Lib a NESLI (National Electronic Site Licence Initiative), využití archivu elektronických časopisů JSTOR. Podrobněji se uvádějí projekty na King's College v Londýně, jako AHDS (Arts and Humanities Data Service), LAMDA (London and Manchester Document Access), CINE (Cartoon Images for Network Education) a MALIBU (Managing the Hybrid Library for the Benefit of the User). Nová média a informační technologie kladou zvýšené nároky na rozvoj sbírek, způsoby vyhledávání informací, řízení metadat, výchovu uživatelů i např. na právo

získávání licencí. Objevují se tendence k jiné organizaci knihoven, výpočetních středisek a dalších služeb na vysokých školách (směrem k jejich konvergenci) - popsána zkušenost King's College London.

125. PATEMAN, John

Public libraries and social class [Veřejné knihovny a sociální třídy] / John Pateman In: Public Libr. J. - [London]. - 0268-893X. -13, č. 5 (1998), s. 78-80. Lit. 30,

Autor zkoumá ty úkoly knihoven, které souvisejí s pojmem sociální třídy. Považuje rozlišování sociálních tříd (zejména při sociologických výzkumech knihoven) za stejně důležité jako rozlišování podle jiných znaků (sexuální orientace, věk, jazyk atd.), Poukazuje na případy, kdy sociální třídy nebyly brány v úvahu při výzkumech uskutečňovaných britskou Library Association. Dokazuje, že na sociální třídy je třeba myslet při úvahách o vzdělávací roli knihoven, o náplni volného času dělníků, podpoře čtení. Autorovy názory jsou dokumentovány řadou citátů a odkazů na odbornou literaturu.

126. PICKERING, Helen - McMENEMY, David

Widening the SCOPE : Higher Education Resources ON-demand (HERON) [Rozšiřování SCOPE : Zdroje pro vyšší vzdělávání na vyžádání (HERON)] I Helen Pickering, David McMenemy

In: Program : Electronic. Libr. Inform. Syst. - [London]. - 0033-0337. - 33, č. 3 (1999), s. 213-223. Lit.

Článek přináší informace o dvou britských akademických projektech SCOPE a HERON. Projekt SCOPE (Scottish Collaborative On-demand Publishing Enterprise) vznikl v roce 1995 v rámci národního programu "e-Lib" a jeho cílem je zlepšit přístup studentů k hlavním studijním materiálům vybraným pro jednotlivé kurzy. Podle tohoto výběru se vytváří banka digitalizovaných textů. Studenti je mohou získat formou publikování na vyžádání. V roce 1997 se začal vytvářet nový projekt publikování na vyžádání, HERON (Higher Education Resources ON-demand), který by neměl být omezován institucionálními nebo geografickými hledisky. Projekt HERON se velmi podobá SCOPE, služby budou o něco širší. Článek informuje o podrobnostech fungování a příprav služby včetně otázek autorského práva, ohlasu (všeobecně pozitivního) mezi studenty a dalšími zúčastněnými skupinami. V článku jsou uvedeny internetové adresy zmíněných projektů, na nichž lze získat další informace: <http://www.ukoln.ac.uk/services/e-lib> (e-Lib), <http://www.stir.ac.uk/infoserv/heron> (HERON), <http://www.stir.ac.uk/infoserv/scope> (SCOPE).

127. POUSTIE, Kay

New Library : the People's Network [Nová knihovna : lidová síť] / Kay Poustie

In: APLIS : Australasian Publ. Libr. Inform. Serv. - [Underdale]. -1030-5033. -11, č.1(1998), s.17-21.

Přehledně, po jednotlivých kapitolách vyloženy teze projektu "New Library : the people's network" připraveného britskou knihovnickou a informační komisí v roce 1997 (její elektronická verze je dostupná na adrese <http://www.ukoln.ac.uk/services/lib/newlibraryn>). Cílem programu je takové propojení veřejných knihoven informační sítí, které by vyhovovalo požadavku všeobecného a snadného přístupu ke vzdělání a k informacím. Australská recenzentka stručně srovnává uvedenou britskou zprávu s obdobným australským materiálem a chválí současnou britskou vládu T. Blaira za významnou podporu rozvoje knihoven. Vyzdvihuje tu část zprávy, v níž se zdůrazňuje, že pokud knihovny neučiní kroky navrhované ve zprávě, zůstanou pozadu za světovým vývojem a občané budou závislí na službách cizích zemí.

128. PRUETT, Duncan - DEANE, James

The internet and poverty ; Real help or real hype? [Internet a bída : Opravdová pomoc nebo obyčejný humbuk?] I Duncan Pruett, James Deane

In: FID Bull. - [Haag]. - 0014-5874. -48, č. 3-4 (1998), s. 77-81. Lit.11.

Problém internetu v rozvojových zemích, především afrických, kam tento komunikační nástroj dosud ve větší míře nepronikl. Při přenosu zpráv se stále dává přednost telefonnímu spojení před e-mailem, zvláště ve venkovských oblastech. Přesto již byly podniknuty určité kroky pro rozvoj internetu. Tak např. v malém ugandském městě Arua byl v roce 1997 zahájen pilotní projekt poskytování internetových služeb prostřednictvím bezdrátového rozhlasu napojeného na satelit. Má sloužit nemocnicím, zemědělství a misionářským stanicím. O rozvoj internetu se stará Světová banka a další organizace (OSN, UNESCO) v rozvojových projektech. V Africe sice již existují dílčí iniciativy týkající se rozvoje počítačových sítí, ale bohužel nejsou koordinovány a někdy o sobě ani vzájemně nevědí. Uvádějí se další jednotlivé případy využití internetu v afrických zemích. Dochází se k závěru, že internet je sice velmi důležitým komunikačním nástrojem, ale pro rozvojové země je dosud příliš drahý. Vlády i dárci budou muset nalézt efektivní strategie, jak rozšířit použití internetu i v těchto zemích natolik, aby se stal běžným.

129. ROZKOV, Sergej Alexandrovič - MUTAFOV, Christo - MELAMED, Simona A.
Aktual'nyje problemy naučnych kommunikacij i informacionnogo obespečenija issledovanij v postsocialističeskich stranach (na primere Bolgarii) [Aktuální problémy vědecké komunikace a informačního zaj ištění výzkumu v postsocialistických zemích (na příkladu Bulharska)] I Sergej Alexandrovič Rožkov, Christo Mutafov, Simona A. Melamed
In: Nauč.-techn. Inform. Ser.1. - [Moskva]. - 0548-0019. - č.12 (1998), s. 25-29. Lit.11.
Hluboká sociálně ekonomická krize postsocialistického Bulharska velmi ohrozila bulharskou vědu, a to do takové míry, že se objevily publikace kladoucí si otázku o jejím přežití. Jedním z indikátorů současného stavu je např. reprezentace bulharských publikací v zahraničních citačních rejstřících (od roku 1994 se bulharské vědecké články neobjevují v americké SCI) či databázích (v bázích moskevského VINITI klesl počet excerpovaných bulharských periodik z 36 v roce 1989 na dvě v roce 1996), Bulharské vědecké časopisy vycházejí nepravidelně, řada z nich existuje formálně. Autoři uvádějí výsledky průzkumu informační složky současné bulharské vědy provedeného formou interview s experty z vedoucích informačních středisek a knihoven a za využití analýzy statistických ukazatelů i kvalitativních charakteristik. Byl zkoumán informační potenciál zmíněných institucí a problémy jeho vytváření a využívání. Byly konstatovány společné problémy: v akvizici v důsledku nedostatečného financování, nemožnost plnohodnotně využívat mezinárodní informační systémy, velké rozdíly v materiálně technickém zabezpečení (velké zaostávání zvláště v akademických ústavech). Experti také uvádějí nedostatky v organizaci informačního zabezpečení vědy na národní úrovni, chybějící národní strategii včetně kádrového zajištění (znovu se ožívuje požadavek realizace někdejšího projektu ministerstva informací), Výše uvedené potíže způsobují zpětně pokles využívání knihoven a informačních středisek i změnu struktury uživatelů (studenti začínají převažovat nad inženýry a vědeckými pracovníky) atd.
130. SCHAFFNER, Bradley L. - BAIRD, Brian J.
Into the Dustbin of History? : The Evaluation and Preservation of Slavic Materials [Do propadliště dějin? : Hodnocení a ochrana slovanských dokumentů] / Bradley L. Schaffner, Brian J. Baird
In: Coll. Res. Libr. - [Chicago]. - 0010-0870. - 60, č. 2 (1999), s.144-151. Lit.10.
Pracovníci knihovny univerzity v Kansasu (University of Kansas) podávají zprávu o výsledcích průzkumu poškození knih z fondu slovanských literatur (více než 300 000 svazků). Náhodným výběrem získaný vzorek ruských (476) a polských (379) knih byl sledován co do stáří vydání (1830-1996), stupně kyselosti papíru, lámavosti (křehkosti) listů a vazby a naléhavosti záchrany svazků. Výsledky analýzy ukazují, že stav není kritický. Autoři navrhují kroky k přípravě restaurování nejohroženějších materiálů, k mikrofilmování a archivování. Připojují informaci o dvou amerických projektech převodu slavistických publikací na náhradní nosiče a o možnosti rozšíření těchto projektů na knihovny východní a střední Evropy: jde o projekt SEEMP (Slavic and East European Microfilm Project) a kooperační program SlavCopy.
131. UNGERN-STERNBERG, Sara von-UNGERN-STERNBERG, Claes von
Paper consumption and information media [Spotřeba papíru a nosiče informací] I Sara von Ungern-Sternberg, Claes von Ungern-Sternberg
In: J. Inform. Sci. - [London]. - 0 165-5515. - 25, č. 3 (1999), s. 229-233. Lit.17.
Autoři se zabývají otázkou vlivu elektronických informačních nosičů na globální spotřebu papíru, a to jak z hlediska informační vědy, tak z hlediska papírenského průmyslu. V úvodu citují definici struktury informace (nosič je jednou ze tří složek) a v procentech uvádějí využívání papíru. Z těchto údajů vyplývá, že se spotřeba papíru nesnižuje (např. ani rozšířením internetu), naopak se zdá, že mnohé novinky v informační technologii spotřebu papíru zvyšují. Svět informačních nosičů je stále založen na papíru. Největší posun směrem k elektronickým nosičům je v oblasti periodik, která jsou především určena k rychlejšímu a aktuálnějšímu informování. Autoři se zmiňují také o těchto jevech v rozvojových zemích. Uzavírají svůj příspěvek konstatováním, že další vývoj není možný ani bez papíru, ani bez informačních technologií. V budoucnosti se nedá očekávat úplné upuštění od papíru, ovšem snížení spotřeby je pravděpodobné (např. nová generace je méně závislá na stvrzování platnosti údaje jeho vytištěním, existují i hlediska ochrany přírody atd).
132. WARD, Sandra
Information professionals for the next millennium [Informační pracovníci pro příští tisíciletí] / Sandra Ward
In: J. Inform. Sci. - [London]. - 0 165-5515. - 25, č. 4 (1999), s. 239-247. Lit.12.
Při příležitosti 40 let činnosti britského Ústavu pro informační vědu (IIS - Institute of Information Scientists) se autorka zamýšlí nad prací informačních odborníků a informačními službami v období, které uplynulo od založení ústavu (1958) do současnosti, a také nad trendy pro budoucnost. Uvedené období je

ohraničeno prvním přímým telefonickým hovorem na větší vzdálenost v padesátých letech a dnešními nároky začínající informační éry. Autorka uvádí, jaké požadavky na informační služby a informační pracovníky byly kladeny v roce 1958 (mnohé tyto požadavky dodnes nejsou překonány). Přelom tisíciletí je charakterizován narůstající konkurencí (např. konkurence mezi dodavateli je pro knihovny příležitostí a zároveň zvyšuje nároky na správný výběr), nárůstem rychlosti změn, pokračující informační explozí, překotným vývojem informačních technologií (který pak dále "živí" informační explozi), obecnou dostupností informací, novými způsoby zacházení s informacemi. Tyto charakteristické rysy představují hnací kolo vývoje informační profese. Autorka cituje vzory pro tuto profesi, z nichž plynou požadavky na dovednosti a kvalifikaci informačních pracovníků.